

עולים לתרומה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, ערב שבת קודש פרישת חיי שרה
כ"א מרחשון תשפ"ה - שנה ל' גליון א'תמוג

הדלקת מנורה	מוע"ש	ר"ת
16:27	17:40	18:00
15:46	16:58	17:14
15:40	16:54	17:11
15:47	17:00	17:13
15:54	17:00	17:21
16:20	17:35	17:50
16:25	17:33	17:55
16:45	17:54	18:14
16:12	17:24	17:42

בסיוע קרן יקר למרדכי לעיני הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז וזוג' מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם צבי רומעלט זצ"ל

פלאות עדותיך

למה לבסוף לא הספיד אברהם אבינו את שרה? כל זיווג הוא בנס/ "בני אדם אשר נדבקו במחשבתם בחכמה ויכולו לילך באויר"/ שרה באה האוהלה לראות בשמחת בנה

ויבא אברהם לספוד לשרה ולבנותה (ג. כ. א). תמה התפארת שלמה: כתוב שאברהם בא להספידה, ותיכף כשבא כתיב: "ויקם אברהם מעל פני מותו וידבר אל בני חתו", ולא כתוב שהספידה.

ומפרש על פי המדרש כאן (בר"ר נה, ו): "מלמד שהיה רואה מלאך המות מתריס כנגדו וכו', ומבאר נשגבות: "דהנה זה כלל גדול במעלות הצדיקים המתהלכים לפני אלקים בתמים, אף אם חלילה באה אליהם מדת הדין לאיזה יחיד או רבים ח"ו, לא יתנו לבם להתבונן מהות הצרה ההיא רח"ל, ולא יפול לבבם להקשות מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת, כי לבם נכון ובטוח בה' כי צדיק וישר הוא וכו'... והנה כן הדבר היה אצל אברהם אבינו ע"ה כשבא לספוד לשרה, ראה מלאך המות מתריס כנגדו, רצ"ל כשהתחיל להתבונן על מיתת שרה הצדיקת הראשונה אשר בעולם... ורוח הקודש מדברת מתוך גרונה, ועתה פתאום מתה עליו אחרי מעלת העקידה, שזכתה לבן צדיק כזה ולא הועיל לה כלום, כל זה היה היצר הרע מכניס בלבו של אברהם אבינו לבעבור יקשה בעיניו וירע על מעשי אלקים אשר עשה לה. לכן כשוארה זה, מיד פירש ולא הספידה, ויקם מעל פני מותו וידבר דברים אחרים".

ואבוא היום אל העין וגו' (כד, כג). וברש"י: "היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. אמר רבי אחא, יפה שיחתן של עבדי לפני המלך המוקדם מתורתן של בנים" וכו'.

בספד"ק 'עבודת ישראל' מביא (בשם הריב"ש - הבעש"ט הק') נב"מ - הנה פתחת זה גופא ויצא שם לקפיצת הארץ, וזה פירושו: 'היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה, פירוש 'מכאן' גופא, מדברים אלה בשבז המאמר, והבן. וזהו פירושו: 'יפה שיחתן של עבדי אבות', כי בשחתן רומזות סודות נפלאים עם יחודים לקפיצת הארץ, מה שאין ביד בנים אפילו על פי תורתך'. ובענין קפיצת הדרך כאן מבואר ב'דברי שמואל': 'שהיתה נחוצה לאליעזר בשליחותו זו, כדי שלא יפסוק כח הקדושה שלקח לו מאברהם אדוניו'.

ובשו"ת 'ארץ צבי' (ח"ב, דרושים, דרוש ה, עמ' סוס) מובא 'לפי מה שהגיד הרה"ק הרי"מ מגור זצ"ל, דכל זיווג של בר ישראל בא באמצעות ניסים, וראיה לזה, דאליעזר עבד אברהם בלכתו לקחת אשה ליצחק קפצה לו הארץ, כמו שאחז"ל, ולמה הוצרך לזה, אך שהוא רמו לדורות, שכל זיווג הוא בנס, עכ"ה"ק'.

ואגב יובא מה שמצינו בספד"ק 'דברי חיים' (פר' צו, בתר"ד): "... אנחנו רואים אדם שהוא חומרי, אינו יכול לעוף באויר, כי החומרי גובר להוריו מטה, ואפילו הכי ראינו בני אדם אשר נדבקו במחשבתם בחכמה ויכולו לילך באויר, כאשר שמענו כמה פעמים, רק שהחכם בעסקו בעומק החכמה בלא דעת הולך באויר כי נתגבר עליו כח רוחניותו ולא נמשך למטה לחומר".

גם הרה"ק רבי משה אלקים בריעה זי"ע מביא בשם אביו המגיד הק' מקאזוניץ זי"ע בספרו 'דעת משה' (פר' בשלה): "... וכמו שסיפר לי הרב הקדוש אאמ"ר זצ"ל על צדק אחד, בהיותו עוסק בענין הלכה במחשבותיו מאוד, והלך מן השבכה שעל הגג באויר הנה והנה ולא נפל ארצה".

*

ויביא יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותיה לאשה (כד, סו). איתא ב'דרשות אבן שויעב' (תלמיד הרשב"א): "... במדרש, שבאה [שרה] באהל לראות שמחת בנה, ודרשו זה ממלת 'שרה אמו'.

וכיון לזה ה'שפת אמת' (בליקוטים) שכתב בזה"ל: "יתכן לפרש גם לפי פשוטו, שנודמן שם זיווגה של שרה ממש, על פי מה שכתוב בזה"ק [פרשת] פנחס (ח"ג ירמ'): על פסוק (תהלים חמ"ט, ב) 'ישמח ישראל בעושי'ו כו', כי הקב"ה מביא אב ואם מעולם הבא לראות בשמחת בנייהם אם הם צדיקים, לכן 'יתחם אחר אמו'.

1. בדאשי תיבות: ויבא היום אל העין. שהוא רמז: אית השימים ואת הארץ (ראה 'אורח ישראל', בהשמטות), וכן רמז במה שאמר לו אברהם לאליעזר (לעיל פסוק ג): אלקי השימים ואלקי הארץ (הגה' עין חנוך' על המדרש בפרשתנו).

2. יסוד הדבר מצינו בספר 'צנח' ישראל' להמהרל מפראג זי"ע (פרק י"ד): "ועתה ראה והבן כי המשיל ישראל לעוף, כי העוף אינו כל כך חומרי, שאין לו עבות חומר, שאילו היה בעל חומר לא היה פורח באויר, שהרי מעבך עליו בכיזות חומר, אבל אין העוף כל כך חומרי, ודבר זה בארנו בכמה מקומות וכו', שאם הם עושים רצונו של מקום, מצד שיש לישראל מדרגה נבדלת עליונה שאינם חומריים, ראינו לרוממות".

מעשה רב

בוהו של מעשה רב

ציוה עליו לעשות מעשה ולהרוג את המסור, ומי יודע כיצד יתגלגל הדבר לידי השלטונות, והלה עוד יאמר שהרבי מבעלזא ציוה לו לעשות כך..."

"אל דאגוד", ניסה הגבאי להרגיעו, "בוודאי יודע מרן למי לספר סיפור שכזה..."

אלא שרבי ברוך לא נרגע, הוא יצא לרחובת של עיר, ורדף אחר הכפרי עד שהשיגו וזא עמו בדברים. "שמעתעך איך שסיפרת לרבי על המסור שבכפר מנוריק, ועל כל הצרות שהוא מסב לכם", שאלו לאיש, "ובכן, מה ענה לך הרבי?".

אותיות מהכימות

... ידוע, אשך ממך האליקים כסוליס לפעול אזה דבר, אז מספרים אזה דבר נדק סיפור המעשה מעין אותו הענין, אשך ככל נהסו נם כזה, על ידו אז נקל לעורר נם כעמ נם כזה. והנה העבר בבואו אל הבאר, ועשה לעלמו סימן כאשר יאמר גאוןאיוני נח, אז תאמר הנערה שנה וגם נלמך אשקה, חשו נגדך "זהה טרס יקראו ואני עתה" (שפי"ט סה, כד), כי גמוליס אין ביולתס לבקש, רק הלא מלך עמסו הלא גומלת חסד. וחותס הוכחת ליתק, כי אז המתקת הדינים לגמרי, להסוות בלי תפלה כלל. ועל כן אמר עס (כו, מה): "אני טרס אללה לנכ"י, כי תפלתו היתה "זכס אדע כי עקמת חסד", כפירש"י ז"ל, חס הים סוס דכיוו, ורבקה יוללת עוד קודס שפיס דכיוו, ורבקה יוללת עוד קודס שסתפלל הוא. על כן עשה העבר בתכמה, ואמ"י: "לא לוכל על אס דכיוו דכיוו" (פסוק ג). וסיפר לפניהם כל המעשה אין דבקה השקתה גס לגמליס, וגם "אני טרס אללה לנכ"י... וסס נקס יוללת" (פסוק מה), הכל היה כדלי לשכר בזה הסג שפנקה לו מקודס, כבחינת זכס טרס יקראו, וכזה הכח נתעורר גס עשה, וכל המלאך לעזרתו בלי שום תפלה כלל. אמרי נעס (בפרשתנו את לא, עש"ט)

"אוי", התאנח הכפרי בתמימותו כי רבה, "הרבי לא הבין אותי, שהרי באתי לבקש ברכה שניפטר כבר מצרת המסור, והוא סיפר לי מעשיות מצדיקים..."

כעבור מספר ימים הגיעה השמועה שאתו מולשין נפל ומת כפתע פתאום.

לימים סיפר ה'מקור ברוך' עובדא זו והוסף להסבר: "בכך שסיפר חותני את המעשה בפני הכפרי שלא הבין את כוונתו, ביקש לפעול בעצמו את הישועה על ידי סיפור המעשה, ולא התמזין שייעשה הדבר על ידי אנשים שעלולים להסתכן בוה".

הרה"ג ר' משה רויטמאן שליט"א עפ"י: 'אנאנים ונחמדים', 'אור הצפון'

מאחורי כסא קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זי"ע (יומא ההילוליה - כ"ב מרחשון), עמד התנו (בזווית) הרה"ק רבי ברוך מסער-וויניץ זצ"ל - ה'מקור ברוך', וכמנהגו מדי ערב הביט בעבודת הקודש בעת קבלת הקהל וקריאת התפילות.

הפעם היה זה יהודי כפרי תמים למדי, שבא אל הקודש, וסיפר לרבי על מלשין הפועל בכפר מנוריק, שאינו פוסק מלחציק לאחיו היהודים, ולמסור את דינם לשלטונות.

נאחו הצדיק שרעפים למשך דקות ארוכות, ואז פנה אל האיש וסיפר לו מעשה שהיה, כשזקנו כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זי"ע ביקר בהיכלו של השרף רבי אורי מסטורעליסק זי"ע.

בעת ההיא, באה קבוצת חסידים מופלגים מהעיר ראווה לחכות במהיצתו של השרף. אך משבאו אל הקודש פנימה לקבל ברכת שלום, הופתעו לראות שרבים אינו מחזיר להם את ידו לשלום, וגם לארר שניסו שוב ושוב לא אבה השרף לפנות אליהם. בצד להם פנו אל ה'שר שלום', וביקשו הימנו שינסה נא לברר אצל הרבי את פשר הדבר.

משנכנס ה'שר שלום' ותינה בפני רבו את עצרם של החסידים, ביאר לו השרף: "בעירם ראווה התהלך מלשין שהצר צרות רבות ומרורות ליהודים במסירת דיניהם למלכות. השנה בשמחת תורה, התכבד אותו מלשין להקיף את הכימה עם ספר התורה, וכאשר הגיע תוך כדי ההקפה אל מותרת המנורה שתלתה בתקרה, הופיע מן הצד יהודי פשוט, שלא קרא ולא שנה, הנחית את המנורה על ראשו של המסור והרגו במקום..."

הפטיר השרף ואמר: "מקפיד אני על חסידים אלו, שמסרו מצוה גדולה שכזו, של זבערת הרע מקרבך, לאיש פשוט כזה! היכן היו הם עצמם, ומדוע לא עשו כן כמו ידיהם?"

כך סיפר מרן מהרי"ד בפני הכפרי הנבוך שעמד לפניו, וברכו ופטרו לשלום.

משיצא האיש מן החדר, יצא אחריו ה'מקור ברוך' כההלה. בתהילה סיפר את הדברים בפני המשמש בקודש החסיד ר' אהרן יהושע לאנדא ז"ל, והביע את חישו: "הכפרי הזה עוד עלול להבין ולהשוב שהרבי

לעילוי נשמת

הרה"ח רבי רפאל שמואל בן הרה"ג רבי מרדכי אהרן ז"ל נלב"ע ביום כ"ב מרחשון תשס"ה תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הונצח על ידי בנו ידידנו החשוב הנדיב הרה"ח ר' יהושע שיינברגר שליט"א

לעילוי נשמת האי גברא רבה ויקרא איש אמונים של גדולי ומאורי הדור אשר לחם בעזו ותעצומות למען קדשי ישראל הוא ניהו שלוחא דרחמנא הרה"ג בנשי"ק רבי אברהם יוסף בהרג"ר רבי פינחס שפירא זצ"ל וזוגתו הרבנית הצדקנית בת קדושים מרת טויבא שיינדל ע"ה בת הגה"צ רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל גאב"ד פרעשבורג ובעל ה'חשוב סופר' תהא נשמתו צרורות בצרור החיים הונצחו על ידי בנייהם החשובים שיחיו

אמרות טהורות

גם לגמליך שאשב - השפעות למכני אורייתא

ותאמר גם לגמליך שאשב (כד, יט). "נראה לרמוז בזה גודל מעלת המהויקס ידי תלמידי הכתובים, הם תמכני אורייתא, אף שאין בהם תורה, אף על פי כן גם המה ראוים לשכר טוב ולהשפעות טובות. וזה הפירוש: גם לגמליך - הם הגומלי חסדים, 'אשאב' - להשפיע להם כל טוב והסדים רבים". תפארת שלמה

תשובה - מתוך שמחה והרחבה

ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה (כד, ו). יש לפרש הכתוב "על דרך מה שאמר אדמו"ר ז"ע -) הרחיק מלובין ז"ע, שכשמתפלל על תשובה, (הוא) מפרש דבריו ואומר: מתוך שמחה והרחבה ולא מודוק, ושמעתי מפיו הקדוש, ששמח מאד על המתנה שניתן לו מהשמים והשכל וההארה לידע ולהתפלל כן בפירושי".

ולא יצ"ר - הוא הקל העיור, ומתפלל אליו: "השמר לך פן תשיב את בני" - שלא תחזיר בתשובה את בני ישראל, "שהם התלמידים של הצדיק, ונקראים לו בני, כמו שאמרו חז"ל (פסחים טו), והתפלל שלא להחזירם בתשובה מתוך דווק וצער ופחד, וזה: "שמחה", אלא שישוב לתשובה מתוך שמחה והרחבה. משמרת איתמר

"אלך מעצמי את אב אינכם רוצים" - כדי להתנתק לגמרי מן הרשעים בנזף ובנפש

ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך (כד, נה-נח). וברשי: "ותאמר אלך - מועצמי, ואף אם אינכם רוצים". ויש להבין, הלא אין זה מן הגיונים, שהבת תאמר לאך שאתלך גם ללא הסכמתה, ולמה אם כן אמרה רבקה: "אלך מעצמי, ואף אם אינכם רוצים".

וי"ל בהקדם דברי כ"ק אדוני אבי ז"ל (מן מתי"ד מבטלוא ז"ע), שביאר הענין שהקב"ה סיכב שיציאת ישראל ממצרים תהיה בעל כרחם של פרעה והמצרים, כדאיתא ב'בית יוסף' (איה סי' תל) בשם התוס' (שבת פז: ד"ה ואתו), הטעם שקורים את השבת ולשני הפסח - 'שבת הגדול', לפי שנעשה בו גם גדול, שכאשר לקחו ישראל חסידים, 'נתקבצו ככורות של

מצרים אצל ישראל, ושאלום למה היו עושים כך. אמרו להם, וזה פסח הוא לה, שיהרגו בכורי מצרים. הלכו אצל אבותיהם ואל פרעה, לבקש ממנו שישלחו בני ישראל, ולא רצו, ועשו כבורות מלחמה והרגו מהם הרבה, הוא הוא דכתיב (תהלים קל, ו) 'למכה מצרים בכבוריהם' (ש"ש תהלים קל; הנחומא ישן פר' בא דב"ה ואת כל כבור). והקשה כ"ק אבי ז"ל, מהי המזכה שהיתה לבני ישראל באתה מלחמה שנצטוו המצרים ביניהם והרגו אלו את אלו, שהרי כל מקום שתיקנו זכר לנפ, הוא על המזכה והתועלת שהיתה לבני ישראל מאותו הנפ. ואמר, שענין זה שהאבות התאכזרו על בניהם, אף על פי שמדרך הטבע האב מרחם על בנו, כדכתיב (תהלים קג, יג): 'כרחם אב על בנים', הנה גם נדול ומזכה לבני ישראל, כי: רצון הקב"ה היה, שיציאת ישראל ממצרים לא תהיה בהסכמת המצרים וברשותם, כי אם בעל כרחם דוקא, וזאת כי עבד שרבו משהררו מרצונו המזכ, הרי גם אחר ששהירו האדון משעבוד הגוף, עדיין נשאר בו שעבוד נפשי, לפי שהיב כל ימיו להכיר טובה לאדונו על שהוואל בטובו לשחררו ולהוציאו לחרות, וכמו כן אלמלי היתה יציאת ישראל ממצרים ברשות והסכמת מצרים, היתה נשארת לעולם איזו זיקה נפשית בין בני ישראל והמצרים, מאחר שהיו צריכים להכיר להם מובה על כן, אבל עתה שפרעה והמצרים לא שעו לתחנוני הבכורים, ובני ישראל יצאו משם בעל כרחם, היתה היציאה חירות מוחלטת, שעל ידה התנתקו לגמרי מן המצרים בנזף ובנפש, אלו דברי קדשו ז"ל.

והנה כי כן, לכן הרשע רצה שרבקה תלך רק ברשותו ובהסכמתו, וכך לעשות הכנה שלא יוכלו בני ישראל לצאת ממצרים רק ברשות ובהסכמת פרעה והמצרים, אבל אליעזר לא הסכים לכך, כי בהליכתה של רבקה מביט לזן בעל כרחו, עשתה הכנה לבני ישראל ממצרים, שינאלו בעל כרחם של המצרים, וכפי שאבן אמרה רבקה: "אלך מעצמי ואף אם אינכם רוצים".

וזו כוונת המדרש (ילק"ש תהלים רמו תשעה): "לא גלגל הקב"ה והיציאת ישראל ממצרים אלא בשכר שיהיה רבקה רחל ולא וכו'... בשכר שאמרו לרבקה 'תלכי עם האיש הזה ותאמר אלך'... כי בשכר שחלבה רבקה מביט לזן שלא ברשותו ובעל כרחו, זכו בני ישראל לצאת ממצרים בעל כרחם של המצרים, על ידי נסים ונפלאות, באופן שהיתה מובה גדולה לבני ישראל, כאמור. פרשת מרדכי - מכ"ק מהר"ם מבינורויא ז"ע

יתרון דעת

"צופה פני דמשק" (ג)

סוד התיישבות רבינו חיים וויטאל בדמשק וקבורתו שם - כענין קבורת משה רבינו מול בית פעור, ועוד ענינים מופלאים

שמעתי כי רבי חיים וויטאל זצ"ל נקבר בדמשק נגד בית רימון, כמו משה רבינו ע"ה מול בית פעור, כי חיי"ם בגימטריא "אהיה - הויה - אהיה", הוא ג"כ בחינת פנים הוא לבטל קליפות בית רימון וכו'.

תפארת ישראל להרה"ק ר' ישראל חר"ף זצ"ל, תלמיד הבעש"ט הק"י ז"ע (פר' כי תשא לו, ב)

היה יחזקאל לכה למופת (יחזקאל כד, כד). נראה לפרש בס"ד, לכן נקבר אדונו יחזקאל הנביא ע"ה בבבל סמוך לבלב הישנה, כדי להכניע ולהכריח את פלונים, היא לילית, דכתיב בבבל הישנה (שעי' לו, יד) 'שם הרגיעה לילית', ולכן נקבר לפני המקום ההוא וסמוך למקום ההוא, על דרך שאמרו רז"ל (סוטה ד) על משה רבינו ע"ה שנקבר מול בית פעור כדי להכניע קליפת בית פעור, ורמ"ל - לשון כוונתה הוא, וכן על דרך זה נקבר רבינו מהר"ו ז"ל מול קליפת בית רמון כדי להכניעה כנודע וכו'. עוד יוסף חי לה"בן איש חי זצ"ל (דרושים, יחזקאל כד) [ע"י בתוס' (סוטה שם)] "מפני מה נקבר מול בית פעור כדי לכפר על מעשה פעור (לשון הגמי' שם). ומדרש אגדה, לכך שנה ושנה בעת שחטאו ישראל בכנות מואב, מאותו פרק בית פעור, עולה למעלה כדי לקטרק ולהזכיר עון, וכשהוא רואה קבר של משה, חוזר ושוקע, ומשה רבינו שקעו בקרקע עד חוטמו, וכל שעה שעולה חוזר ושוקע למקום ששקעו משה רבינו, ועי"ש במהר"א]

בקורת ארבע (בראשית כ, ג). ופירש"י: "על שם ארבע ענקים שהיו שם, אחימן ששי ותלמי ואביהם. דבר אחר, על שם ד' זוגות - אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה". נ"ל שהב' פירושים דברי אלקים חיים, ידוע שבדמשק היתה טומאה גדולה, וזה האר"ץ להר"ו ר' חיים וויטאל ז"ל שלאחר מותו יצאו אותו בדמשק אף על פי שהוא חוץ לארץ, מפני שהיה שם טומאה גדולה, ויגרש הטומאה. וגם במשה רבינו ע"ה כתוב (דברים לו, ו) 'ויקבר אותו בגי מול בית פעור', שהיה שם טומאה ג"כ עד מאוד, ששם נפלו כ"ד אלף מישראל, והיה צריך שם עזרה יתירה עד למאוד, לפיכך ויקבר שם משה. אף כאן על שם שהיו שם ארבע ענקים והיה שם טומאה גדולה, לפיכך היה צריך שם ארבע אבות כנגדם, כדי לבטל טומאת הענקים, ושני הפירושים עולים בקנה אחד, ודו"ק. עמודי אש לבית יוסף להגה"ק רבי צבי הירש ווייס זצ"ל אב"ד דאמבראווא (בפרשתנו)

מעשה נפלא מה שהגידו על אודות מהר"ו זצלה"ה תלמידו של האר"ץ החי זצוק"ל, שאמרו עליו שבימיו היה בדמשק קבר של סטרא אורא עבודה זרה מונח בתוך בית אחד, ויש לבית המזכר חלון לרשות הרבים עם שריגי ברזל, ודרך הבית החיים של היהודים כשהולכים לקבור הנפטר בבית הקברות מוכרחים ללך דרך הקבר הקליפה הגז', ולא על להם דרך אחר ללכת לבית הקברות וזלתי דרך שם, ובכל פעם שרוצים לקבור מת כשיגיעו סמוך לקבר הגז' אזי מן הקבר הוא יוצא כמין חיה וצועקת להם בקול קולות דרך החלון הגז', ואז המטה של המת וגם נושאי המטה אי אפשר לזוז ממקומם עד שיתנו איהו דבר בשביל שמן להעבודה זרה הגז', ואז יוכלו להולץ הנפטר לקבור. ואמרו שהקבר הגז' היא קליפת בית רימון ע"ה של ארם שהיתה בדמשק.

ונמשך הדבר שנים רבות עד שבא רבינו מהר"ו זצלה"ה, וכששמע מהר"ו זצלה"ה על הדבר הזה אז ציוה כשיהיה ב"מ איהו מת בעיר שיוצאוהו כדי שיצא עמהם לבית החיים, ואחרי זאת מת אחד בעיר, והלכו והודיעו למהר"ו זצלה"ה, ואז יצא לפניו עם המת, וכשהגיעו סמוך לקבר של הקליפה הגז' אז יצאה מן הקבר החיה והיא וצועקת כמנהגה בקולי קולות, ויצא מן מהר"ו זצ"ל לפני החלון של הקבר הקליפה הגז' ותיכף הדביק את החיה הגז' בשריגי החלון במצחה מבלי שיתוכל למוש ממקומה אנה ואנה, והיתה מצעקת ומבכה, ונושאי המת והעם הלכו לדרכם אין שטן ואין פגע רע, ובשובם מבית החיים עם מהר"ו זצ"ל ועברו דרך הקליפה הגז' אשר היא עודה דבוקה בשריגי חלון הברזל התחננה ובכתה למאד בפני מהר"ו זצ"ל שילתינה ממאסרה ולא תוסיף עוד לצאת כלל ועיקר. ובראיה מהר"ו זצ"ל כי עדיין לא הגיע זמן לבטל הקליפה ההיא, גזר עליה והחרימה בחרם חמור ושל תצא עוד כשיעבירו המת עד עולם, ואז מוה"ר חיים וויטאל התירה ממאסרה והלכה ונטמנה בקבר ולא יצאה עוד לפני קוברי המת כל ימי מהר"ו זצ"ל ולפני פטירתו של מהר"ו זצ"ל ציוה שיקברו אותו בוכח הקליפה הגז', כי בכל זמן שהקליפה רואה את קברו אינה יכולה לעלות בשום אופן, ואם לא יקברו אותו שם, אז אחרי פטירתו תשוב לעלות במקום, וכן עשו והואיל להם.

מצא חיים להגה"ק ר' חיים ב"ר עזרא הכהן טויל זצ"ל, מחכמי רבני ארם צובה (ירושלים תרפ"ח, דף קמ"א יעו"ש) משה רבינו ע"ה נטמן כנגד בית פעור לכפר על יצה"ר דערייתו, ורבי חיים וויטאל ז"ל נטמן בדמשק כנגד העבודה זרה של בית רימון, והיא העי"ז של צדיקה (בית רימון בדרך לארם סוריא, ועי' במכות ט: בגלגל שכיחי רוצחים) ולכן הסודים רוצחים בטבעם כידוע, וז"ה לעומת זה עשה האלקים" (קהלת ז, יד). שארית נתן להגה"ק ר' נתן לוברט זצ"ל (עמר רטו)

אמירה נעימה

ויחיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים וגו' (כב, א). איתא במדרש (בר"ר נה, ג): "רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתננמם, ביקש לעוררו, אמר: מה ראתה אסתר שתמלוד על 'שבע ועשרים ומאה מדינה', אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שהיתה 'מאה ועשרים ושבע' ותמלוד על 'מאה עשרים ושבע'". ויש להבין הקשר בין שרה לאסתר.

ונראה ליישב, ולכאורה, איך יהיו כל שנותיה של שרה שווים שבוכות כל שנה תמלוד על מדינה אחת, וכי זכות יש לקטנה בת שנה או שנתים, וי"ל שזה אמר הכתוב כפרשת 'אשת חיל' (משלי לא, טו): 'ותתקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וזקק לנערותיה', ואמרו במדרש שזה נאמר בשבחה של שרה אמנו, ולכאורה היא 'זקק לנערותיה' מיותר, כי כבר אמר 'ותתן טרף לביתה'.

"אך הכי קאמר, שבשנותיה האחרונים קמה בעוד לילה ולא נתנה שינה לעין והשלימה בה שנותיה של קטנות, ועל ידי זה שקמה בעוד לילה ניתן זקק לנערותיה, היינו אסתר, שעל ידי זה מלכה על קב"ז מדינות אפילו נגד שנותיה של קטנותה ושל שרה, שהרי הושלמה על ידי לילתה, ועל כן אותן אנשים שביקשו להתנמנם גם ביום, היה מועוררן שהם היופך מאמנו שרה, שגם בלילה לא שכב לבה מעובדת ה'". תתם סופר (דף ע"ה ד"ה במ"ר. ועי"ש דף ע"ה ד"ה ויהיו)

ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו (כב, יט). הן ידוע שכל מקום שנאמר 'אחר' הרי זה סמוך, 'ואחר' - מופלג (בר"ר מו, ח) וקשה אם כן - כאן שכתוב 'ואחרי כן קבר אברהם את שרה' - למה הפליג את קבורתה והשהה את המצוה. 'ותנתן על פי דברי הוזהר (ח"א קבת) ש, שאמרו, כי הנה עמדה כנגדו כאשר רצה לקבור את שרה - (ולא נתנה לו לקבור את שרה, כדי שלא תחייש לעופת מועישה המובים של שרה, ע"ד שפייסה אברהם והניחה בקבורתה אצל אדם, ממיילא מקודם קבר את חזו ואחר כך את שרה. והו שברמה התורה: 'ואחרי כן - מופלג. ורוקו ממעשה הקניה קבר את שרה, כי בינתיים קבר את חזו'".

ותמחר ותער כדה אל השוקות ותתי עזר אל הבאר לשאוב ותשאב לכל גמלו (כד, כ).

"ראה והתבונן בחכמת המוסר שהיה ברבקה לנהוג כבוד הבריות, כי מתחילה שתה אליעזר, ונשארו מים בכדה, ולא ידעה רבקה מה לעשות; אם תתן מים הנותרים לגמלים, אז יהיה נראה כאילו היא משווה בהכמה לאדם להשקותם מבלי אהו, ואם תשפוך המים הנותרים, הרי הוא גם כן העדר כבוד, לזהויות המים הנותרים משתייתו נידונין כשופכין, נתחכמה ותרץ להשקת, ומכה הריצה הגדולה עשתה באילו נפל הבד מאליו מידיה ונשפה, והיתה כמלאכה בו מים, ובה נשארא אליעזר בכבודו".

ש"ח"ק (דרך חיים, תבנית מוסר, אות לא). והתח"ם (עמ' פ"ד פ"ה ותמרה) הביא דברי הש"ח, והוסיף על זה: "והנה בתחילה הקיימה השקאת אליעזר להשקאת גמלים, ובסוף אמרה 'גם תתן גם מספוא רב ומנוי ואח"כ 'מקום לזון, ניל שחשבה ונתן אהו ולא עבד, על כן הקדימה אהו להשקת קודם בהמה, אח"כ נתנה כשיורי המים ורצה מהר ונשפכו אל השוקת ואל על הארץ, מה והביעה שזה עבד עם הדומה לחמור וגמלו, על כן הקדימה 'תבן ו'מספוא' למקום לזון".

ויאמר אחיה ואמה תשב הנערה אתנו ימים או עשור אחר תלך (כד, נה). לכאורה, הלא כמו זר נחשב, שלאחר שאמרו "הנה רבקה לפניך קח ולך" (פסוק נא) יחזרו בהם ויאמרו "תשב הנערה לפניך וגו'". אך, הנה, לכן נתן עיניו בממוץ, בראותו שתמורת מעט מים שנתנה לו רבקה, נתן לה אליעזר נוס וצמידים, לכן חשב שאחר שהסעידו אותו ואת אנשיו וגמלו, אז יתן מתנה יפה לכל קרובי הכלה, כדרך המתחננים, ועל כן הפליגו להראות טוב לכה באומרם: "הנה רבקה לפניך קח ולך" למען יוותר להם. אך הוא חובש עצתם, כדכתיב (ספג גג): "ויצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה" - דברים שישארו עמה כבית אישה, ורק 'ומגדות' - בלבד - נתן לאחיה ולאמה". על כן בראותם כי לשקר שמרו ונתפך לאבל מחולם, אז נהפכו לו והטילו כעסם באומרם: "תשב הנערה אתנו וגו', כדי להכעיסו ולמען יתקן את אשר עיוות בממוץ, ולכן גם לא אמרו לו 'אחר תלכיה', כי את 'אחר תלך', כלומר, ולא עמך.

אנרא רכלה אלש"ח הק"

יומא דנשמתא

כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע

יומא דהילולא כ"ב מרחשון (תרפ"ז)

אמרות מהורות, עובדות נפלאות והדרכות מאלפות, הלקן מכת"י של בנו

הנה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זי"ע

שיומא דהילוליה חל ביום כ"ה מרחשון (תש"י)

רק בזכות התפילה:

כ"ק מהר"ם מבילגורייא זי"ע סיפר עובדא נפלאה אותה חזה בעצמו בצל אביו הק' מרן מהר"ד זי"ע בעת שהותו בחלושיו, עתקופת מלחמת העולם הראשונה.

בהיותו בבית אביו הק' בחלושיו, ראה ביום מן הימים כי הביאו אל הבית בחור צעיר שלקה בשיתוק, רח"ל. כ"ק מרן מהר"ד זי"ע צוה להושיבו כי כסא והתחיל לומר עמו בצוואת "אדון עולם", ובתוך כך החל הנער לדבר כאחד האדם ולהזניח את איבריו, עד שיצא משם בריא אולם.

משעובו החולה הבריא ובני משפחתו את החדר ויצאו לדרס, אמר כ"ק מרן זי"ע לסובביו: "אני לא עשיתי כלום, רק התפלתי אל הש"י שהוא יתפארו!" וחזר והגדש שוב: "כן, בזכות תפילתי, לא על ידי שום דבר אחר!!".

פרשת גדולת מרדכי (מובא באור הצפון של החודש, מרחשון תשפ"ה, קובץ קפד, במאמר על תקופת החלושיו. יצוין כי סיפור דומה אירע גם בעת שהות כ"ק מרן מהר"ד זי"ע במבוקאטש, וגם עליו העיד כ"ק מהר"ם זי"ע מוכרזו. ראה פרשת גדולת מרדכי ח"א פ"י)

"זירא מן" כבשר יש"ה נקרא עליך"

סיפר הגה"צ רבי שלמה זלמן פריעדמאן זצ"ל אב"ד סנקא, שבצעירותו נסע פעם יחד עם אביו הגה"צ רבי משה דוד זצ"ל - רב ביהמ"ד יאגודת אח"ם, ומגיד מישרים בראסווארדיין - אל כ"ק מרן מהר"ד זי"ע, ששהה אז בעיר ראצפערט, בשנות מלחמת העולם הראשונה.

כשכנסו אל הקודש, לא בלטו פאותיו מן הממש, אלא היו מוסתרות - כפי שהיו רבים עושים פאותים ימים, מחשש הגוים. משתבחי מרן זי"ע בכך, הוכיחו ושא: "יד גייטט שוין אויך אזוי?" (=האם גם אתה כך הולך כך?) ותוך כדי דיבור הוציא מרן את פיאיתו החובה, שיראו.

הצטדק אביו ואמר, שבניעתם ברכבת בדרך לראצפערט היו שם חילים רבים, ומשכך פחד מאוד שדלן יציקו ויתעללו בו בראותם את פיאיתו, ולכן הסתירן.

נענה מרן זי"ע ואמר: "יאדרבה, ווען מען האט מורא דארף מען ארויסווייזן זי פיאות, ווי עס שטייט דברים ס', ח"ו "זירא כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך - זירא מן"..." (= אדרבה, כשמתפדים מהם - יש גלות את הפיאות, וכפי שכתוב: זירא כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך - זירא מן"...) - - -

אור הצפון (קובץ קפב - אלול תשפ"ד, מדור יאמרות שהורות), מתוך: "כ"ק ראש" לכ"ק הגה"צ רבי אשר אנשיל כ"ק שליט"א מאב"ד ווען (מועדים, דרוש ח לו אדר, עמ' קט); "שיח זקנים" (ח"ב עמ' קפ)

"זירא אדם גדול הוא" כי ידו שטוחה בתפילה!:

סיפר הגה"צ רבי מרדכי רוטנר זצ"ל, משבי"ק אצל כ"ק מרן מהר"א זי"ע ודומ"צ דיקהל מחזיקי הדת בארה"ק, כי אחר סיפור לו הרב יצחק דוד רוקח זצ"ל - בן הרה"ק רבי יהושע מעירוסלב הי"ד (בן מרן מהר"ד זי"ע), עובדא דהוי בדידיה: פעם שלח הרה"ק רבי דוד מרחמיסטריווקא זצ"ל את ר' יצחק דוד, האם הוא זוכר את זקנו - כ"ק מרן מהר"ד זי"ע.

משענה בחיוב, שאלו רבי דוד זצ"ל מה הוא זוכר. השיב ר' יצחק דוד שהוא זוכר שבעת התפילה היה זקנו מרן זי"ע מנב"ה את ידיו הקדשות כלפי מעלה. נענה לו רבי דוד, בוא ואספר לך:

כאשר שאר-בשרי הרה"ק רבי מרדכי מאוסטילא זצ"ל הי"ד נעשה לחתני של זקני, כ"ק מרן מהר"ד זי"ע, יאז ער געווען צוגעלייגט (=לא היה כ"כ משמח). זלמן מרן מהר"ד את מחותנו אבי-חתנו - הלא הוא דודי אחי אבי הרה"ק רבי מנחם נחום זצ"ל - הרה"ק רבי מרדכי מרחמיסטריווקא זצ"ל, מדוע

חתנו כל עצוב. הסיבה מן מהר"ד זי"ע, עובדא דהוי בדידיה: מנחם שבעלזא ומתפללים נע"ן (נח"ה) וקשה לו להתרגל לזה. כעבור ימים, טרם שעזב הרה"ק רבי מרדכי זצ"ל את בעלזא, קרא לבנו רבי פנינעלע ואמר לו שלש דברים:

א. תמיד היה קשה לי, הרי רבותינו אינם מרמימים את ידיהם בתפילה, ואילו בעלזא רבי מרם את ידיו. והרי על פי חתיקוני זוהרי הדבר חמור מאוד - ער שרייבט זייער הארב אויף דעם" (ראה זוה"ק ח"ב עמ' סו, א: וכל מאן דארים ידו ליעלא, ולא אינון בעלותין ובעותין, האי איהו בר נש דאדלטייא מעשרה שולטנין ממנין, ומשום חומרת דבריו של הוזה"ק חששו כולם להנביח את הידים כי בשעת התפילה). אולם כעת ראיתי "אז נאר דער בעלזער רב מען, און קיין אנדערער טאר נישט" (=רק לרב בעלזא מותר הדבר, ולאחרים אסור הדבר).

ב. איתא במדרש (בר"י ס, טו) על הפסוק הנ"ל "ותשא רבקה את עיניה ותראה את יצחק ותפול מעל הגמל" (בראשית כד, טו), ולכאורה יש להבין מדוע נפלה מעל הגמל בראותה את החתן. אלא ההסבר הוא: "הוא אדוני" (פסוק סה) - מאחר וראתה אצלו דרך חדשה בעבודת הש"י, לכן נפלה. ולכן, "ידו זאלסט גוט אכטונג נעבן און זאלסט גוט נאך וקוקן א יעדע תנועה - וועסטו זעהן אז סיאזו זייער גרויס" (=הזהר מאוד לעקוב אחר כל תנועה - של חתונת מרן מהר"ד זי"ע - ותראה שזה גדול מאוד).

ג. איתא במדרש (בר"י ס, טו) על הפסוק הנ"ל "ותשא רבקה את עיניה ותראה את יצחק" (=צפת (ראתה) ידו שטוחה בתפלה, אמרה: וזאי אדם גדול הוא). דברי המדרש צריכים באור, יאז מ'דאווענט אז מען א גרויסער מענטש! (=וכי כאשר מתפללים היים לאדם גדול). אלא ההסבר הוא, מאחר וראתה שהוא מרם את ידו - "ידו שטוחה בתפילה" - הסיקה מזה שידאי אדם גדול הוא, משום שרק לאדם גדול מותר להרים את ידיו בתפילה. ובדיבורים אלו נפרדו לשלום.

לאחר זמן מה, כשהרה"ק רבי מרדכי מרחמיסטריווקא זצ"ל כבר היה בארץ ישראל, שלח לו בנו הרה"ק רבי מנחם מאוסטילא זצ"ל מכתב וכתב בכתב דברים מבחילים מגבילים פנתו חתנו כ"ק מרן מהר"ד זי"ע, ובתוך המכתב גם כתב את התורה ששמע ממרן על המדרש הנ"ל וראתה ידו שטוחה בתפילה וכו' (ראה "בניה והברכה" בראשית עמ' קצו-קצט).

אור הצפון (קובץ קפב - חשון תשפ"ד, מדור יאמרות שהורות) מתוך: "שיח זקנים" (ח"ב עמ' ר"ז)

ב. מצינו בתורה, שבעת שנסעה רבקה עם אליעזר להינשא ליצחק, "ותשא רבקה את עיניה ותראה את יצחק ותפול מעל הגמל" (בראשית כד, טו), ולכאורה יש להבין מדוע נפלה מעל הגמל בראותה את החתן. אלא ההסבר הוא: "הוא אדוני" (פסוק סה) - מאחר וראתה אצלו דרך חדשה בעבודת הש"י, לכן נפלה. ולכן, "ידו זאלסט גוט אכטונג נעבן און זאלסט גוט נאך וקוקן א יעדע תנועה - וועסטו זעהן אז סיאזו זייער גרויס" (=הזהר מאוד לעקוב אחר כל תנועה - של חתונת מרן מהר"ד זי"ע - ותראה שזה גדול מאוד).

ג. איתא במדרש (בר"י ס, טו) על הפסוק הנ"ל "ותשא רבקה את עיניה ותראה את יצחק" (=צפת (ראתה) ידו שטוחה בתפלה, אמרה: וזאי אדם גדול הוא). דברי המדרש צריכים באור, יאז מ'דאווענט אז מען א גרויסער מענטש! (=וכי כאשר מתפללים היים לאדם גדול). אלא ההסבר הוא, מאחר וראתה שהוא מרם את ידו - "ידו שטוחה בתפילה" - הסיקה מזה שידאי אדם גדול הוא, משום שרק לאדם גדול מותר להרים את ידיו בתפילה. ובדיבורים אלו נפרדו לשלום.

לאחר זמן מה, כשהרה"ק רבי מרדכי מרחמיסטריווקא זצ"ל כבר היה בארץ ישראל, שלח לו בנו הרה"ק רבי מנחם מאוסטילא זצ"ל מכתב וכתב בכתב דברים מבחילים מגבילים פנתו חתנו כ"ק מרן מהר"ד זי"ע, ובתוך המכתב גם כתב את התורה ששמע ממרן על המדרש הנ"ל וראתה ידו שטוחה בתפילה וכו' (ראה "בניה והברכה" בראשית עמ' קצו-קצט).

קידוש השם - כפרה והיקון על חילול השם:

סיפר הרה"ר ר' משה פשמיש ז"ל, ששמע מכ"ק מרן מהר"ד זי"ע כשהיה בחלושיו בתקופת מלחמת הראשונה, בעת ששח אודות הא דאיתא בגמרא יומא (פג) בענין חילול השם, ולא הזכיר החטא, רק אמר שהממרא אמנם נותנת עצה, אך זו אינה עצה נאותה, כי התכלית היא לשוב עוד בחיים חיותו. ובין הדברים הזכיר מרן אז דברי רבינו יונה בהקדושה השם מתקנים החטא, ואמר מרן בזה הלשון: "בזמן הזה, אז בחורים זענען בחבוי, און זיי לערנען ווי ס'דארף צו זיין, און זיי דאווענען ווי ס'דארף צו זיין, און זיי רעדן מיט דרך ארץ צו מענטשן, זענען זיי מקדש שם שמים!" (בומנע, כשחורים שהים בחבורתה ולומדים כדבעי, מתפללים כדבעי, ומדברים בדרך ארץ - הרי הם מקדשים שם שמים), ובה מתקנים הכלל.

אור הצפון (קובץ קפב, מרחשון תשפ"ה - מדור יעל הארונים אודות חילול השם), מתוך: "שיח זקנים" (ח"ב עמ' ר"ז)

"אמנם יש תקנה לתקן כל בחיים, כמו שכתב רבינו יונה בישערי תשובה, דתשובת המשקל על עון חילול השם הוא שיעשה זה לעומת זה לקדש שם שמים. ואמר כ"ק מרן הגה"ק מבעלזא זי"ע, שבמה שאינו מתמדה לאומות העולם ביש"ם לישון ולמבוש, והלך בחיובות ובשווקים באופן שיכיר בפניו ובמבלושו ובלשונו שהוא יהודי, ואינו מתבייש להראות בגלוי שהוא יהודי שמור תורה ומצוות, אף שעולה לו הדבר בסנינות קשים, נמצא שמקדש שם שמים, ובה יש לו כפרה על עון חילול השם. ולכן עומד עליו על עמנו לילך בדרך צניעות ולא ילכו אחר המאדע"י ורוח הזמן, וגם את הבנות ידריכו שיתנהגו בצניעות וללבוש בגדים צנועים כפי דרך התורה, ובה יהיה יתקון לעון חילול השם".

אור הצפון (שם), מתוך: "שיח זקנים" (ח"ב עמ' פ)

שורש הנשמה ומלבושי האדם - הא בהא תליא:

"ראיתי בכת"י (פתי"ר אילקום) של כ"ק א"א ז"ל מן מהר"ד זי"ע כך:

כ"ק אבי ז"ל (מרן מהר"ד זי"ע) נסע פעם בנעוריו לעיר לבוב (לעמברג) צ"ע, וכששב לביתו התמרמר לפני כ"ק אביו ז"ל (מרן מהר"ד זי"ע) על שראה שם כי היהודים התחילו לשנות מלבושם ללבושי הדייטשען (אף אשכנז). אמר לו כ"ק אביו ז"ל: "מה זה חידוש בעיניך, הרי כפי שורש הנשמה שלהם, כך הוא לבושי". שבו חור כ"ק אביו ז"ל ואמר: "לפי המלבושים שהם לבושים, אזא שורש נשמה מאכען זיין זיך".

ואמר כ"ק א"א ז"ל (מרן מהר"ד זי"ע) ששני הלשונות מרומים בדברי המדרש, דאיתא במדרש בפרשת תולדות (ב"ר סג, יב): "הוא אדם ותבשילו אדם, ארצו אדומה, ובגויו אדומים, לבושו אדומים" וכו', והיינו, כי על ידי שהוא אדם, על ידי זה גם לבושו אדומים, כי לפי שורש נשמת האדם כך הם מלבושי, וזה כדברי כ"ק א"א ז"ל (מרן מהר"ד זי"ע) בלשון הראשון. ולהלן איתא במדרש בפרשת ויצא (ב"ר עג, יז): "אמר רבי יוחנן, לבש אדם לבושו של אביו הרי הוא כיוצא בו". הרי לך מפורש כלשון השני של כ"ק א"א ז"ל, שכפי מלבושו של

האדם, כך הוא שורש נשמתו, אלו דברי קדשו ז"ל נע"ע יחי ראובן עמי"ם חגיגה, דף טו ע"א אות ה'.

ויצונו, שלפי החשבון אירע הסיפור הנ"ל בשנת ת"ר לפ"ק בערך, או קצת קודם.

והנני לציין כמה דברים בנוגע לחשיבות הלבוש:

א. בפרשת חיי שרה נאמר (כד, טז): "ויצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה" וגו', והקשה כ"ק זקני ז"ל (מרן מהר"ד זי"ע), לשם מה שלח אברהם בגדים לרבקה בעוד שאינו נוהג לשלוח לכלה כי אם סבלונת אך לא בגדים, ובפרט שלא ידע את מידתה. והשיב, שרצה באברהם אבינו להראות לרבקה איזה בגדים יש ללבוש בביתו, ולכן שלח עם אליעזר לרבקה בגדים שלבשה שרה אמו ע"ה, בכדי שתוכל לראות את הבגדים הצנועים, ושאף היא תלבש כן.

ב. בפרשת חוקת נאמר (כא, א): "וישמע הכעני מלך ערד יושב הנגב" וגו', וברשינו: "יושב הנגב, זה עמלק... ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים לקבי"ה לתת כנענים בידם והם אינו כנענים, ראל ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען, אמרו נתפלל כסם", ע"ש. והקשה כ"ק זקני ז"ל (מרן מהר"ד זי"ע), למה לא שינה עמלק גם את המלבושים ללבוש הכנענים, וזו היו בני ישראל רואים שלשונם ולבושם כמו הכנענים, והיו מתפללים על הכנעת הכנענים בלבד, בעוד שהם עמלקים.

ההשיב, כי אילו היו העמלקים משנים אף את מלבושיהם ללבוש הכנענים, אז היו חופכים להיות כנענים ממש, ובני ישראל שפיר היו יכולים להתפלל: יאם נתון תתן את הכעני בידך, ולכן לא שינו רק את לשונם.

ג. כ"ק א"א ז"ל (מרן מהר"ד זי"ע) אמר לפרש מה שאומרים בתפילת ההושענות (לשבת): "יגוי קצץ קקוים חופשי", שהכוונה היא, כי מדרך העולם, כאשר איזו אומה גוי מאבדת את שאיפתה ורקותה לעצמאות ולחופש, היא מפסיקה לקיים את מנהגיה ודתותיה, עד שהיא מתערבת בין שאר העמים, אולם, בני ישראל בכל שנות הגלות הם "גוי מצויני", ללבושיהם, בהליכותיהם ובמנהגיהם (ראה רש"י ירמ' א, כ: "ההבינו לך ציונים", פסוקים דברים אבותינו הטובים"), ובדלים הם מן שאר האומות על דרך שמצינו במצרים: "מלמד שהיו ישראל מצוינים שם", וזהו סימן שהם: "מקוים חופשי", ולא אבדה תקוותם.

ובה פירש את כוונת בעל ה"הגדה": "יגור שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול... יגור שם, מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם... ויהי שם לגוי, מלמד שהיו ישראל מצוינים שם", ויתא במדרש (ראה פסקימה זוטרתא שמת פ"ו ד"ה לכן אמר: "יש" חילופי את שמלותם", וע"ע ב"ב, כ: סידור אורח התפילות, סדר הגדה): "שילוח מצוינים עמכם ללבושיהם כדי שלא יתערבו עמכם", וזו כוונת בעל ה"הגדה" להביא ראייה מסוף הפסוק לתחלתו, כי מזה שהיו בני ישראל מצוינים במצרים במלבושם וכדו' - "ויהי שם לגוי" - סימן הוא שגוי ירדו על מנת להשתקע במצרים, אלא "יגור שם", כי היו מקוים לחופש.

ד. כתיב (משל לא, כא): "לא תירא לביתה משלך כי כל ביתה לבוש שנים", ויתא בזה"ק (ח"א רח"א): "לא תקרי שנים אלא שנים", ונראה לפרש שכוננו על פי מה דאיתא בשלח הקדוש (שער האותיות אות טו): "כלל הענין, המלבושים לבוש הגוף, והגוף לבוש הנפש, ובטהרת המלבושים יעורר טהרת הגוף, וטהרת הגוף יעורר טהרת הנפש", וכל"ק, וממוצא דבריו אהא למד, שטהרת הנפש תלויה בטהרת המלבושים. וכך כתב גם ביכ"ל יקר" (שמות כט, לו) וכו'...

וזהו: "לא תירא לביתה משלך", ומכאן בזה"ק (שם) שהכוונה היא להיגהם של של שאין בני ישראל נארים מזה, ולמה: "כי כל ביתה לבוש שנים", כלומר, כיון שיהיו נארים מזה, בטהרת שני הלבושים, דהיינו, לבוש הגוף המעורר טהרת הגוף, והגוף שהוא מלבוש לבשמה המעוררת טהרת הנפש, וממילא יזכו לשלימות הגוף והנפש, ולכן: "לא תירא לביתה משלך".

מתוך כתיב יאמרי:

- ע"י פירוש המאירי על משל' כד, טו; רמב"ם פ"ה מהל' דעות ה"א; ישעיהו ה' וקט"ו; ומהל' פ"ה ושלח.
- יסוד זה שהבגדים שהאדם לובש משפיעים על מהות נפשו ופ"ה בפר' לרוב בקדמונים ובספ"ה (ל'קוט"ם) וע"י מנח"ם הירקאנטי בפר' כי תצא עה"פ "לא יהיה כלי גבר על אשה" וכו', ובספרו "סעמי המצוות" (ל"ת ש"ד) וכ"כ השל"ה הק' בשער האותיות אות ט, טהרה) יע"ש.
- דבר תורה זה בשם כ"ק מרן מהר"ד זי"ע מובא גם ביאהל יהושע' (אות כד) בשם הג"ר אלטר שפירא ז"ל אב"ד וויקנא, ב"קול יעקב" (פר' חוקת) וב"שנת המנהגים" (ל'קוט"ם) עם חתן הבערה). יש מביאים ד"ת זה בשם כ"ק מרן מהר"ד זי"ע - ראה יחי ראובן (חגיגה טז, א אות ז); "מאקאווא חיבור" (פר' חוקת). יש מביאים אותו בשם כ"ק מרן מהר"ד זי"ע - ראה "בנין דוד" (פר' שמות אות צח); "אהבת חיים" (פר' חוקת).
- ע"י מנח"ם בענין זה בפרשת מרדכי על ספר בראשית, בפרשת ויצא (עמ' קטא) ובפרשת ושב (עמ' רז).
- ראה בספר "נחלת יוסף" להגה"ר ר' יאחזקאל ז"ל מבעלזא (ח"ב, דברי הגדה) שכתוב: "מה שדבר בקדמונים כ"ק מרן מהר"ד ז"ל אל החבור שאביו הביאו עמו לבעלזא, ואמר אביו למרן ז"ל שבהן איזו חפץ ללבוש בעקשטשע, והנה מרן ז"ל פנה עמזו אל הבן ואמר לו: השל"ה הק' כותב, הגוף הוא מלבוש להנשמה, ובגדי הגוף הם מלבושי הגוף, ואיזו מלבושים שהאדם עושה לגופו, כמותם הוא מלבוש להנשמה", וראה שלא תקלקל מלבוש הנשמה".

עלי הדרה

ענין שנלמד במסגרת "דרה היומית"

מסכת בבא בתרא בענין קנין "אודיאת"

מצינו בפוסקים את המושג "אודיאת", והיינו, כשאדם מוסר הודאה על דבר הידוע ששייך לו - שהוא של פלוני, נקבע הענין שהדבר שייך לפלוני, כי מחמת ההודאה נקבעת הענין כמאלו שאותו דבר שהודה בו שייך לאותו פלוני, והמקור לכך הוא במכילתין (קמ"ט): "איבעיא להו, שכיב מרע שהודה (ואמר בחלו שדה ומעות הללו של פלוני הן, ואני'ם שהיינו מחזיקים בנכסים הללו שאינן של אותו פלוני, שהיינו יודעין שהן של זה המודה בהם לאחרים. רשב"ם) מהו, ת"ש, דאיסור גיורא הוה ליה תריסר אלפי זוזי בי רבא, רב מרי בריה הורתי שלא בקדושה וליתו בקדושה הואי, ובי רב הוה, אמר רבא היכי ניקניהו רב מרי להני זוזי, אי בירושה - לאו בר ירושה הוא, אי במתנה - מתנת שכיב מרע כירושה שויהו רבון, כל היכא דאיתיה בירושה איתיה במתנה, כל היכא דליתיה בירושה ליתיה במתנה, אי במשיכה - ליתנהו גביה, אי בחליפין - אין מטבע נקנה בחליפין, אי אגב קרקע - לית ליה אירעא וכי'. מתקין לה רב אקיא בריה דרב אמי, אמאי, ולודי איסור הדלין זוזי דרב מרי ניהו, ולקניהו באודיאת, אדהכי נפק אודיאת מבי איסור, אקפד רבא, אמר קא מגמרי טענתא לאניש' ומספדי ליה."

וידועים דברי הקצות החושן במהות הנדון וז"ל (סי' קצד סק"א): "לענ"ד, קנין שלם הוא ולא נופל הוא מכל הקנינים, הן לענין ממון הן לענין איסור, ואנ"ג דקמי שמיא גליא שאין הדבר כן, כפי דהוא קנין - הרי נקנה לו באודיאת", והיינו, שעצם ההודאה נחשב כאחד ממעשי הקנין, והריהו כמשיכה ומסירה וכיו"ב, כיון שעל ידה זוכה אדם בדבר שלא היה שייך לו מקודם (עי' שט"מ בסוגיין בשם תוספי הרא"ש: "תקנת חכמים היא שתועיל ההודאה כמו קנין סודר או משיכה"). וקניא בזה כתב ה'נודע ביהודה' (מהדור"ח ח"מ סי' ל' אות ז'): "ההודאה עצמה הוא הקנין, וכן נלפע"ד מלשון הגמרא במס' ב"ב דף קמט בבי איסור גיורא דקאמר 'ולודי איסור דהני זוזי דרב מרי ניהו, ולקני באודיאת', הרי דקאמר 'ולקניהו באודיאת', שמשמע שהודאה הוא הקנין בעצמו, ולא מטעם שכיין שהודה אמירין שכבר הקנה לו, אלא שזה הוא הקנין בעצמו, כאשר לדעתו ההודאה היא הקנין הגדול שבכל הקנינים, ואפילו דבר שאינו נקנה בשום קנין נקנה בהודאה, וכנסי אורח יוכיחו".

אכן, בענין זה כבר נחלקו רבותינו הראשונים. בתוס' מבואר בכמה מקומות בש"ס (עי' תוס' בסוגיין ד"ה שכיב מרע; תוס' ב"מ מ, א ד"ה ונקניהו; גיטין י, ב ד"ה גופא) שהודאה קובעת שיהיה הדבר כן באמת והרי היא קנין ממש, ואין זה רק נאמנות ובירור מה שסומכים על דברי ההודאה, וכן ישנה אריכות בזה בחידושי הרישב"א (עמ"ס ב"מ, החידושים ויתנים שהמדיפוסים ייחסו אותו בטעות לרישב"א, ראה מהר"ט אלאו בכוחות פ"ח אות עה, שם הגדולים להחיד"א - ערך הרישב"א), שהוכיח מכמה מקומות שקנין הוא גם כשהודאה אינה אמת כלל.

ולעומתם, סוברים הרבה ראשונים שאודיאת אינה אלא מטעם נאמנות ובירור, שאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים לחובתו, וז"ל למנוק"י (בסוגיין): "לאו למימרא שמוקנה בהודאה, ההודאה לאו קנין הוא לא בברי ולא בשכיב מרע, אלא הכי קאמר מהימנין בהודאתו שמודה שנכסים אלו של פלוני הם", וכן מבואר בעוד ראשונים בסוגיין (עי' ח"י ה"ר מייא; ע"לית דרבינו יונה; ח"י ה"ר"ן בסוגיין; ועי' באריכות בברכ"י להחיד"א ח"מ סי' מ; נ; קצ"ח ח"מ; שו"ת 'חמדת שלמה' אה"ע סי' סא ועי' שו"ת 'ריב"ח ח"ג סי' מ ועוד), וכן בחידושי הרישב"א (בתשובות ח"א סי' סז וח"ד סי' ג): "אם יאמר שמוקדק מהיהא דאיסור שההודאה כבענין זה אחד מדרכי הקניית. אלא, שאני תמה בדבר זה ובמה יקנה, והלא אין נכסים שאין להם אחריות נקנין אלא או במשיכה או בהגבהה או בחליפין או באגב, ולא מצינו בשום מקום שהודאה קנייתם בהודאה, והיהא דאיסור שההודאה שאותם נכסים שבידי רבא של רב מרי הם, ואנ"ג שאנו מחזיקים בו שאין לו רב מרי ביזו כלום, כל שהודה הוא נאמן יותר ממאה עדים", ואין אודיאת אם כי כזכות לתבעו ממנו, אכן לא נעשה מיד קנינו של אותו פלוני (עי' עפ"י התרומות שער א"ח אות א וש"ך ח"מ סי' ס סק"ב).

נפק"מ בין השיטות הוא בפרשטות, אם יצטרך המקבל לעשות קנין חדש לקנות הדבר שהודה לו בחיבור, שאם אינו אלא נאמנות, היאך ובמה קנה הדבר - כמו שהקשה הרשב"א, ואם קנין גמור הוא אין צורך לקנין נוסף.

עוד נפק"מ מבואר בדברי הרישב"א: "אם שניהם מודים שלא היו של שמעון, אלא שלמה, כי אם בא להקנות לו מההודאה זו (כלומר, שכחורו הדבר של זה היה כוונתו בעבור ההודאה כשעשה, כי אם להקנות לחיבור מכה ההודאה) לא קנה, שאין המטלטלין נקנין בהודאה גרידא", ולאלו הסוברים שקנין גמור הוא ברור הדבר שקנה באופן זה.

כמו כן שכחורו הדבר שההודאה שקר הוא, שלא יתכן בשום פנים שהדבר היה שייך לו, וגם לא יתכן שהקנה לו הקונה ע"י אחר באחת מדרכי הקנין, או באופן שהומדה חזו בו מהודאתו וחיבורו יודע בבירור שאין החפץ שלו, הרי אם אודיאת אינו כי אם ענין של נאמנות ובירור, אסור לחיבורו ליטול החפץ שהודה בו, כי נאמנות ובירור אין כאן, ויש לחשוש משום גזל, אכן אם ההודאה קנין הוא כשאר דרכי הקנין, הרי היה כאן קנין גמור (עי' ריב"א ב"מ ה"ל; וראה שו"ת 'דברי חיים' ח"א ח"מ סי' א; אמרי בינה ד"ה הלואה סי' טו ועוד).

עוד נפק"מ יש בזה, כשהודה על דבר כזה שאינו מועיל בו קנין, כגון דבר שלא בא לעולם, וכן דבר שאינו ברשותו, כגון מלה וגזל, שמצונו בו מחלוקת אם נקנה ע"י הודאה, כי אם קנין הוא יתכן שאינו נקנה כ"א כשמועיל גם הוא קנינים, ואם נאמנות הוא, מדוע לא תועיל ההודאה (עי' 'יד רמה' בסוגיין שנקנים בחליפה, ואילו הקצה"ח שם כתב שדבר שאינו ברשותו אינו נקנה בהודאה, וכן באב"מ סי' צב סק"ה; ועי' תוס' ב"מ שם; מקור חיים' סי' תמח סק"ה טו ועוד).

עלי אורה

אורחות חיים הלכה למעשה

בדין דיו של ס"ת תפילין ומזוזות שכנגד השמש אינו שחור כל כך
שאלה: ספר תורה, מזוזה או תפילין, שהדיו אינו שחור כל כך כאשר מסתכלין בו נגד השמש או על גבי שולחן-אור, אבל לפי ראות העין כשמסתכלין סתם כך, לא כנגד השמש או דבר מואר, הוא שחור לגמרי, האם יש איה חשש בכשרות הס"ת?

תשובה: הלכה למשה מסיני שכתבו ספר-תורה ומזוזות ותפילין בדיו שחור (עי' או"ח סי' לב סי"ג), וקיי"ל שצריך שיהא שחור בתכלית השחרות (עי' בקסת הסופר סי' ג סי"א ובמלאכת שמים כלל ד סי"א), ואותיות שהדיו אינו שחור היטב, יש לתקן על ידי הוספת דיו על האותיות, ואין בזה משום כתב על גבי כתב, כי הם מתעברים יחד, ואי משום כתיבה שלא כסדר - נמי יש לתקן, כי לכמה שיטות הדיו התחתון נחשב לדיו אף שאינו שחור כל כך, ולכן יש לסמוך על המקילין (עי' שו"ת צמח צדק או"ח סי' טו).

ופוסקים רבים כתבו שגם אם הדיו אינו שחור כל כך ג"כ כשר, ויש מביאים ראיה לכך והלא דאיתא במסכת נדה (כ"ב ע"ב) לגבי מראה דם, שאם שחור כחרת טמא, ומקשינן בגמרא: מומא שחור כדיו, ו"א אמר דיו היה אמיתי כל כך כחרת דדיותא, קמ"ל כי חרותא דדיותא", ופירש"י בזה"ל: "כי כפחותא דדיותא - קלישות דדיו, כשהכליל מלא יורד שחרורית חרת למטה, ומלמעלה הוא ברור ואינו שחור כל כך", עכ"ל. הרי שאף על פי שאינו שחור כל כך הוי דיו קמ"ל התם שיהא שחור כחרת ורק אז טמא, אבל לגבי דיו שפיר נקרא דיו, והיא ראיה אלמנא (עי' שו"ת לבוש מרדכי יו"ד קמא סי' קפג שבמא ראיה ז'ו). ואנפ"י שאנו מחמירין ומחזירין שהדיו יהא שחור בתכלית השחרות, היינו דסגי שהיא שחור לפי ראות העין שלא כל גבי השמש או נגד שולחן-אור.

וכן נאמר נקב בדיו שנראה רק כנגד השמש יש הרבה מקילין (עי' מג"א סי' לב ס"ק טו ונדלא כהנ"ז ושמח"ח), וכ"ה במשנ"ב לחקל (ועיי' בשיעור"י שכן כתבו הא"י, הפ"י ודח"ח, וכ"כ בבא"ה לקמן סי' ס"ה סוף ד"ה אם אחת ועי' בחו"מ או"ח סי' ס סק"ח). ועי' בשו"ת רבינו חיים כהן רמפורט (יו"ד סי' מג) שכתב שאפילו אם רואין הנקב נגד החלון ג"כ כשר. גם בשו"ע הרב (סי' לב סי"ז) מק"ל. ועי' בשו"ת בית שלמה (או"ח סי' ז) ובקול סופרים (סי' טו) שכל שלא נתהפכה משחרות לגמרי יש להכשיר, וזה מצוי לרוב, וכן קבלתי מסופר מומחה. ועי' בסי' מאיר עיני סופרים שהביא ראיה דכשר, דאי כמראה עופרת פסול, אלמא שאם שחור יותר כשר, ומש"כ הקסת סופר שצריך שיהא בתכלית השחרות והוה לתחילה, עיי"ש.

ואמנם לפני כמה שנים אירע שעמשו סדקים בפשיטת של ראש על ידי הקמטים, ושאלתי אז להגר"ש אלישיב זצ"ל באופן שהסדק אינו נראה רק נגד השמש והתיר, כי רק כשניכר לפי ראות העין שלא נגד השמש הסדק רק אז פסול אבל אם הסדק נראה רק נגד השמש כשר. וכן שמעתי גם בשם הגאון החווי"א זצ"ל שנשאל על זה בדיו שנראה בהיר כנגד השמש, והשיב שאין להסתכל כנגד השמש אם הדיו בהיר, רק צריך להניחו על דבר שחור, ואם נראה לגמרי שחור אזי כשר ואין צריך לתקן.

עיי"פ כל הנדון הני"ל בפוסקים הוא בדיו שאינו שחור כל כך לפי ראות העין, וגם בזה רוב פוסקים מקילין, אבל אם לפי ראות העין הוא שחור לגמרי, אז אם בראות כנגד השמש או שולחן-אור הוא בהיר, אין שום חשש, והוא כשר לתחילה בלי שום קפיקו. [וכתבתי כ"ז כי יש כאלו שפוסלין הרבה סת"ם משום שנגד השמש הדיו נראה בהיר, ומאבדין ממונם של ישראל ומוציאין לעו על הסת"ם שפוסלין חממת שמועות שונות, ולענ"ד אין שום חשש בזה ואין צריך לבדוק לא לאור השמש ולא ע"י שולחן-אור, ואפילו אם בדק כנגד השמש או על שולחן-אור והתכח הוא בהיר, הרי זה כשר לתחילה וגם אין צריך לעבור בקולמוס אם לפי ראות העין הוא בתכלית השחרות, ותו לא מיד].

מאת: הגה"צ רבי שמאי קתה כהן גראס שליט"א

עלי ספר

צורת הפתח כהלכתה - הלכות עירובין - אוצר בלום של דיני מחצית צורת הפתח הנוהגת בזמננו להיתר העירוב, הלכות הנוגעות למעשה, מיוסדות על הנידונים עיי' גדולי הפוסקים ועל הנידונים שנתחדשו בזמננו, ועי' דברי הרבנים הגאונים המומחים לענייני עירובין. כולל ביאורי הסוגיות של הלכות אלו והמסתפק בדברי רבותינו הראשונים וגדולי האחרונים, ועד הכרעת אחרוני פוסקי זמננו. נערך בטוב טעם ודעת ובשפה ברורה השוה לכל נפש על ידי הרה"ר רבי שלמה זלמן קרויץ שליט"א. ירושלים ע"ה"ק יתשפ"ה (תקנת עמו).

גם אני אודף - תשובות בד' חלקי שו"ע ועוד ענינים שונים מהגאון הצדיק רבי זלמן המבורג זצ"ל בעל 'שערי זבול', ממה שכתב להרה"ר רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, וזכה להו"ל עתה במהדורה שניה ומפוארת, בני ברק, מנחם אב תשפ"ד.

זמירות שבת עם פירוש הריקאנטי - ליקוט מפירושי המקובל האלוקי מגדולי הראשונים רבינו מנחם ויקאנטי זי"ע, מחיבוריו ומכת"י שלא שזפתן עין הדפוס; עם פסקי הלכות על סדר הזמירות, בתוספת מבוא על עניני שבת במגשת רבינו; סעודות שבת, מאכלי שבת, ועוד ענינים יקרים. נלקט ונערך על ידי הג"ר שמעון גוטמן שליט"א דומ"ץ ב"ד"צ האשר והצדק - אלעד, ויצא לאור ברב פאר והדר על ידי מכון 'אורות קדם' בנשיאות הרב זלמן לייב ווייס שליט"א ברוקלין נ"י. תשפ"ד (ש"ע).

תודותינו וברכותינו נתונות לאלו שגדבו היוצאת הגליון לזיכוי רבבות מאח"י

הרה"ח ר' אהרן וויינגארטן שליט"א לרגל שמחת נישואי הנכדה תח"י - בת חנתן הרה"ח ר' אליהו ראס שליט"א - ב"פ עב"ג החתן היקר כמר נחום שווארץ נ"י בן מחו' הרה"ח בן ציון שליט"א - מאנטריאל למזל טוב ורוב נחת דקדושה	הרה"ח ר' יואל וואקס שליט"א לרגל שמחת נישואי הבת תח"י עב"ג החתן היקר כמר שמשון זיידוביץ נ"י - בן מחו' הרה"ח ר' ברוך שליט"א - לונדון למזל טוב ורוב נחת דקדושה	הרה"ח חיים יצחק הכהן שווארץ שליט"א לרגל שמחת נישואי הבן החתן היקר כמר צבי הכהן נ"י עב"ג תח"י - בת מחו' הרה"ח ר' בנימין שיינער שליט"א - למזל טוב ורוב נחת דקדושה	הרה"ח ר' אלטר אסטרייכער שליט"א לכבוד יומי דהילולא דרשכבה"ג כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זצוקלה"ה בכ"ב מרחשון (תרפ"ז) ובנו כ"ק מהר"ם מבילגורייא זצוקלה"ה בכ"ה מרחשון (תש"י) זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן
<p>לזכר ולעילוי נשמת הרה"ח ר' שמעון גרינפעלד ז"ל בן הגה"צ המפ"ו רבי מרדכי זצ"ל אב"ד נירדהאז, פעסט, ווינען נלב"ע בשם טוב ובשביה טובה השתא בהישענא רבא תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח במלאות השלושים על ידי בניו החשובים שליט"א</p>			